מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

לוד ואונו וגיא החרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו והני יהושע בנגהי והא אלפעל בנגהי דכתיב [1][ו]בני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את אונו ואת לוד ובנותיה ולטעמיך (ה) אסא בנגהי דכתיב [2]ויבן [3](אסא את ערי הבצורות אשר ליהודה) אמר ר' אלעזר הני מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו חרוב בימי פילנש בגבעה ואתא אלפעל בנגהי הדור אינפול אתא אסא שפצינהו דיקא נמי דכתיב [3]ויאמר ליהודה נבנה את הערים האלה מכלל דערים הוו מעיקרא ש"מ [4]ואריב"ל [5]נשים חייבות במקרא מגילה [6]שאף הן היו באותו הנס ואמר רבי יהושע בן לוי [7]פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום מאי אריא פורים אפילו י"ט נמי דתניא [8][9]משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג פורים איצטריכא ליה מהו דתימא נגזור משום דרבה קמ"ל [10]וארי"ל [11]חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר [12]אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי סבור מינה למקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתנייה איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה [13]חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר [14]למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך: אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה: א"ר חנינא חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה [15]כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבברכין

למימרא

לוד ואונו וגיא החרשים. הקשה ה"ר אלחנן אמאי אצטריך ליה לרבי יהושע לאשמועינן דאונו מוקפת מימות יהושע והא משנה שלימה היא בפרק בתרא דערכין (דף לב.) ויש לומר דאגב דאצטריך לאשמועינן לוד וגיא החרשים תנא נמי אונו בהדייהו: **הא אלפעל בנגהי.** קשה אמאי לא פריך בפרק בתרא דערכין כי האי גוונא וי"ל דהתם לא תנן אלא אונו והיה יודע דמלי לשנויי תרי אונו הוו אבל הכא דהוו ג' בשלשתן לא שייך למימר שהן כפולות:

נשים חייבות במקרא מגילה. מכאן משמע שהנשים מוציאות את אחרים ידי חובתן מדלא קאמר לשמוע מקרא מגילה והכי נמי משמע בערכין (דף ג: ושם) דקאמר הכל כשרים לקרא את המגילה ומפיק הכל כשרים לאתויי מאי ומשני לאתויי נשים משמע להוציא אפילו אנשים וקשה דהא בתוספתא [16]תני בהדיא דטומטום אין מוציא לא את מינו ולא שאין מינו ואנדרוגינוס מוציא את מינו ואין מוציא את שאין מינו ופשיטא דלא עדיפא אשה מאנדרוגינוס וכן [17]פסקו הה"ג דאשה מוציאה מינה אבל לא אנשים וי"ל דשלקא דעתך דלא יועיל קריאתן אפילו להוציא הנשים קמ"ל דאיכא [18]דהכל מייתין בשמיעה עבדים נשים וקטנים:

שאף הן היו באותו הנס. פירש רש"י שעיקר הנס היה על ידן כפורים על ידי אסתר בחנוכה על ידי יהודית בפסח שבזכות לדקניות שבאותו הדור נגאלו [19] וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן לכך נראה לי שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג וכן בפסח שהיו משועבדות לפרעה במצרים וכן בחנוכה הגזירה היתה מאד עליהן. גבי מצה יש מקשה למה לי היקשא [20]דכל שישנו בכל תאכל ממץ ישנו בקוש אכול מצה תיפוק ליה מטעם שהן היו באותו הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא מחיינא אלא מדרבנן אי נמי מהיקשא וכיון יוסף אינו ירושלים מיכן דשלקא דעתך למיפטרה מגזירה שוה דט"ו ט"ו דאם הסוכות כדפי' פרק אלו עובדין (פסחים מג: ד"ה פלקא [21]): **פסח** ואומר על הנסים בתפלה ובהודאה ויש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (ברכות לד.) לעולם לא יאמר אדם אלא בג' רגלים ולא בג' ברכות אחרונות ושטות הוא שהרי האי טעמא לא הוי אלא למתפלל בלשון יחיד אבל בשביל הציבור שרי אבל נראה שאין לאומרו מטעם אחר משום דאמרו חכמים (פסחים קח:) דכל דבר דהוי בלהבא תקנו בלהבא ובדבר דהודאה הוי לשעבר ומשום הכי תקנו בה על הנסים דהוי בלשעבר וכליל י"ד לאחר תפלת מעריב אומר קדיש שלם ואחר כך קורא את המגילה ומברך לפניה ג' ברכות ואחריה ברכה אחת עד הלל המושיע השלים עומד לפני התיבה ואומר ואתה קדוש ואין מתחילין ובא לציון לפי שאין גאולה בלילה ואם מוצאי שבת הוא יאמר ויהי נועם קודם וכשרוצה לקרות פושט את כולה קודם כאגרת אבל לא גולל וקורא כמו ס"ת ובאחר מתפלל שמונה עשרה ברכות ואומר על הנסים בהודאה ואין אומר כשם לפי שכל הברכה אינה אלא לשעבר וא"כ אין לומר בה דבר שלהבא ואחר כך אומר קדיש עד דאמירן ואומז ס"ת וקורא שלשה גברי פרשת ויצא עמלק אע"פ שאין בה אלא ט' פסוקים ואין מחזיר הספר תורה למקומו אלא יושב ואומז בידיו עד שקראו את המגילה ומברך עליה כאשר עשה בלילה כדפירש בפנים ואחר כך אומר תהלה ובא לציון ואין אומרים למנצח משום דכתיב ביה להה ולהה כפורים לא מזכירין וכן אין נופלים על פניהם בי"ד ובט"ו משום דכתיב ימי משתה ושמחה ואומר [(תהלים כב) למנצח על אילת השחר] [22]* משום דכתיב ביה מפלה לעובדי כוכבים וכן בליל ארבעה עשר ואומר פטום הקטורת וכל הסדר כמו בחול: **פורים** שחל להיות בשבת. דווקא בשבת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אבל בחול א"ל שהרי קורין המגילה ועפי איכא פרסומי ניסא: **מאי** אריא פורים אפילו י"ט נמי. נראה לי דה"פ מאי אריא פורים לאין דורשין בו מקודם לכן שנשים יום משום הכי לידרוש בו ביום אפילו בי"ע דדרשין שנשים יום לפניו ואפילו הכי דורשין בו ביום כדתניא (נקמן לב.) ודבר משה את מועדי ה' וכו': **חייב** אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. אומר ר"י דאף על גב דמברך זמן בלילה חוזר ומברך אותו ביום דעיקר פרסומי ניסא הוי בקריאה דיממא וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי כלומר אף על גב שקורא ביום מייב לקרות בלילה והעיקר הוי ביממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה וגם עיקר הסעודה ביממא הוא כדאמר לקמן (דף ז:) דאם אכלה בלילה לא יצא י"ח והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקש זכירה לעשייה מה עיקר עשייה ביממא אף זכירה כן:

ויעבירנה

לוד ואונו וגיא החרשים. מערי בנימין היו כדכתיב ובני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את לוד ואת אונו וגו' ובספר דברי הימים (ה) מיחסן על שבט בנימין. וגמרא גמיר לה רבי יהושע בן לוי מרביה דמוקפות חומה מימות יהושע בן נון הן ובמתני' דערכין (ו) תנן מרתי מייניהו דקא מני לוד ואונו אבל ערי חומה שאינן נוהגות אלא מימות יהושע בן נון ולפי שחומותיהן נראות חדשות כדאמרינן לקמן שנפלו והמזיקן הוזקק ר' יהושע בן לוי להעיד שבכלל מוקפות חומה הן לקרות מגילה בט"ו: **ויחוק אסא.** אינו בכל המקרא אבל מקרא אחר כתיב ויבן ערים ביהודה. ואע"ג דהני לאו מיהודה הינהו ומבנימין היו מלכי יהודה מיוחסים על בנימין ומינאו באסא שאף ערי בנימין חזק דכתיב (ד"ה ב טו) וישאו את אבני הרמה ואת עציה אשר בנה בעשא ויבן בהם את גבע ואת המצפה והן ערי בנימין דכתיב בספר יהושע (ו): **בימי פילגש בגבעה.** שהתריעו ישראל את בנימין ואת ערי כדכתיב גם כל הערים הנמצאות שלחו באש (שופטים כ): **שפלינהו.** המזיק את בדקיהן. ודומה לו ביבמות (דף סג.) עוש ולא תשבץ שפיץ ולא תבנה: **דיקא נמי** גרס: **שאף הן היו באותו הנס.** שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו' (ג): **שואלין ודורשין.** מעמידין תורגמן לפני החכם לדרוש אגרת פורים ברבים: **משום דרבה.** דגזר לקמן (ז) בקריאת מגילה שמא יעבירנה מרבוי מות ברשות הרבים אף כאן גזרו דרשה אטו קרייה: **ולשנותה ביום.** זכר לנס שהיו זועקין בימי לרמן יום ולילה: **אקרא.** כמומור למנצח על אילת השחר הוא שנאמר על אסתר כדאמרינן במסכת יומא (דף כט.) למה נמשלה אסתר כאילת כו': **סבור מינה.** בני היסיבה שמעו שמועה זו בלה"ק ולשנותה ביום היו סבורין דהאי ולשנותה לשון שונה משנה הוא: **למיתני מתניתין דידה.** משניות של מסכת מגילה: **אעבור פרשתא דא ואתנייה.** אסיים פרשה זו ואשנה אותה פעם שניה: **בירא.** דמן בירי: **יזמרך כבוד.** ביום ולא ידום בלילה. והאי קרא במזמור מרוממך ה' כי דליתני דרשינן בספיקתא [23] במרדכי ואסתר והמן ואחשורוש וקריאת מגילה שבת הוא שמפרסמין את הנס והכל מקבלין להקדוש ברוך הוא:

למימרא

מסורת הש"ס

א) [נ"ל ערי מגורה ביהודה]. ב) [ברכות ג.]. ג) [שבת כב. פסחים קח:]. ד) [נקמן נב., ה) [נקמן כ.]. ו) [נקמן כ., ז) [נעיל כ. נקמן יט.]. ח) [ב מ]. ט) [דף נב.]. י) [פרק יח]. כ) [מסתר ג]. ל) [ב"כ]. מ) [דר"כ סוף פסקא והעומר]. נ) [דמגילה פ"כ]. ס) דומיא דהכל כל"ש. ע) [סוטה יח:]. פ) [פסחים מג:]. צ) [ומי' פוס' פסחים קח: ד"ה הינו]. ק) [אותו מזמור לא נמצא מפלה לשום אומה אבל פאליהו רבה סי' תרנא ס"ק ט מתב בזה"ל ומתוס' מגילה דף ד כתבו לומ' שיר מזמור לאסף משום דיש בה מפלת עמלק עכ"ל וע"כ שבך היה לפניו הכיסמא כתוס'].

תורה אור השלם

1. ובני אלפעל עבר ומשעם וְשֶׁמֶד הוא בָּנָה אֶת אֹנוֹ וְאֶת לֹד וּבְנֹתֶיהָ:
דברי הימים א ח יב
2. וַיָּכֶן עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה שְׁקֻעָה הָאָרֶץ וְאֵין עִמּוֹ מִלְחָמָה בְּשָׁנִים הָאֵלֶּה כִּי הֵנִיחַ יְיָ לוֹ:
דברי הימים ב יד ה
3. וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה אֶת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְנָסֵב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתַיִם וּבְרִיחִים עוֹדֶנּוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ דָּרַשְׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ וַיַּצְלִיחוּ:
דברי הימים ב יד ו
4. אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא דוּמִיָּה לִי: תהלים כב ג
5. לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: תהלים ל יג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נשים וכו'. וכן פסקו הה"ג. עי' סוכה דף לח ע"א תוס' ד"ה נאמת: שם ד"ה אסק בו' משום דכתי' ב' שפלה לעיבורי בובבי'. עי' לקמן דף טו ע"ב וביומא דף כט ע"א וע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולטעמיך הא אסא וכו' אסא ליהודה אלא אמר ר' אלעזר:

מוסף רש"י

שאף הן היו באותו הנס. משום דעל ידי אסתר נגאלו (פסחים קח:). כדי שיספקו מים ומזון. שיהו פנוים ביום פורים להספיק צורכי סעודת פורים לבני העיירות (לעיל ב.).

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ז מהלכות מגילה הלכה ה סמג עשין ד טושיע א"ח סי' תרפט סעיף ה:
יט ב מיי' שם הלכה יג (טור א"ח סימן תרפח):
כ ג מיי' פי"ג מהלכות תפלה הלכה ח:
כא ד מיי' פ"ז מהלכות מגילה הלכה ג' סמג שם טושיע א"ח סי' תרפז סעיף ה:

רבינו חננאל

לוד ואונו גיא החרשים, מוקפת חומה וכולי. כלומר דייקינן מדכתיב ויבן אסא את כל הערים הבצורות אשר ביהודה, וכי כל הערים אסא בנאם והלא בנויות היו, אלא שפצינהו, כך יש לומר אלפעל שפצינהו. כדבין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון מקודשות ומשלחין מצורעין מחוכן. ואמר ר' יהושע [בן לוי] נשים חייבות לשמוע מקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס. כלומר שגם הן היו בכלל להשמיד להרוג ולאבד. פורים שחל להיות בשבת. פירוש אם חל חמשה עשר להיות בשבת שהוא פורים לבני כרכין. שואלין ודורשין בענייני של יום. מהו דתימא ניגזור משום דרבה דאמר הכל חייבין במקרא מגילה ואין הכל בקאין בה, גזירה שמא ישלנה [בידן] מי שאינו בקי וילך אצל מי שבקי ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים, קא משמע לן. **וחייב אדם** לקרות את המגילה בלילה ולשוב לקראותה ביום כולי. [**שסקא**] הכפרים מקדימין ליום הכניסה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com